

απόψεις

DAC -6, ή ελληνιστί, η υποχρέωση αναφοράς διασυνοριακών συναλλαγών¹

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, παρακολουθούμε μια έντονη προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ελέγξει διασυνοριακά τόσο την πορεία των ιδιωτικών κεφαλαίων όσο και τις επιχειρηματικές διασυνοριακές συναλλαγές. Βάση των πρωτοβουλιών αυτών συνιστούν οι αντίστοιχες προσπάθειες του ΟΟΣΑ. Σκοπός τους είναι η διαφάνεια, προκειμένου να καταβάλλονται οι αναλογούντες στα εμπλεκόμενα κράτη φόροι, είτε οι άμεσοι (βλ. φόρος εισοδήματος) ή/ και οι έμμεσοι (βλ. ΦΠΑ). Επιπρόσθετος σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι ο περιορισμός της νομιμοποίησης χρήματος από παράνομες δραστηριότητες (βλ. ξέπλυμα μαύρου χρήματος).

Το κύριο εργαλείο της Ε.Ε. για τον σκοπό αυτό πλαισιώνεται από τις νομοθετικές πρωτοβουλίες σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν σε χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς. Πρόκειται για την πρωτοβουλία που ενσωματώθηκε και από την ελληνική έννομη τάξη και ήδη εφαρμόζεται, αφορούσα κυρίως την κατ' έτος μετάδοση με αυτόματο τρόπο τραπεζικών και λοιπών πληροφοριών από το κράτος πηγής, δηλαδή το κράτος που τηρούνται οι λογαριασμοί αυτοί, προς το κράτος κατοικίας του φυσικού προσώπου – τελικού δικαιούχου.

Στο νομοθετικό αυτό πλαίσιο της αυτόματης ανταλλαγής των πληροφοριών πρόσφατα εντάχθηκε με ευρωπαϊκή οδηγία και επιπρόσθετο κεφάλαιο υποχρεωτικής αναφοράς ύποπτων για φοροδιαφυγή διασυνοριακών συναλλαγών. Η υποχρέωση αυτή, που στην Αγορά ακούει στο εξωτικό όνομα DAC 6, ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν.4714/2020, με τον οποίο τέθηκε ως εναρκτήριος χρόνος αναφοράς ο Ιανουάριος του τρέχοντος έτους και αναφερόμενες κατέστησαν οι διασυνοριακές συναλλαγές από το έτος από τον Ιούνιο του 2018 και εφεξής.

Σύμφωνα με την νέα αυτή υποχρέωση, κάθε ενδιαμέσο ή ενδιαφερόμενο πρόσωπο υποχρεούται να δηλώνει σε δημόσια αρχή (η ταυτότητα της οποίας δεν έχει ακόμη προσδιοριστεί στη χώρα μας και η οποία μάλλον θα συνδέεται με τη φορολογική αρχή), κάθε πληροφορία που αφορά σε διασυνοριακή συναλλαγή, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επιθετική για σκοπούς φορολογίας. Προφανώς στόχος είναι να εξοπλίζεται έγκαιρα η φορολογική αρχή της χώρας μας αλλά και των λοιπών χωρών της ΕΕ, με τις οποίες θα υπάρχει ανταλλαγή, με επαρ-

¹ Βλ. τον Ν.4714/2020 στο ΔΦΝ 2020, σελ. 880 επ. καθώς και ερμηνευτικό σημείωμα της Ν. Στανίδου στις σελ. 1235 επ. παρόντος τεύχους.

κείς πληροφορίες ώστε να δύνανται να επέμβουν αποτελεσματικά και να περιορίσουν τη διασυννοριακή φοροδιαφυγή.

Ο σκοπός φαίνεται να εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, όχι μόνο εγχώρια αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Καθώς επιδιώκεται η δημιουργία ενός αναχώματος έναντι τόσο της ευρύτατης πανευρωπαϊκής φοροδιαφυγής όσο και έναντι των επιχειρούμενων μεθόδων να ξεπλυθούν εντός ευρωπαϊκού εδάφους χρήματα ακόμη και υπηκόων τρίτων χωρών που έχουν αποκτηθεί με εγκληματικό τρόπο.

Η απόσταση, όμως, μεταξύ του σκοπού και της ασφαλούς εφαρμογής του μέτρου αυτού μοιάζει προς το παρόν τουλάχιστον να είναι χαώδης. Το πρώτο κρίσιμο ερώτημα αφορά στον τρόπο με τον οποίο ορίζεται η επιθετική φορολογική πολιτική. Καθώς, όπως είναι γνωστό σε όλους μας, το φορολογικό πλεονέκτημα πολύ συχνά συνιστά ένα από τα κριτήρια, πολλές φορές και ένα από τα κύρια κριτήρια, επιλογής ενός επιχειρηματικού διασυννοριακού σχεδιασμού. Κατά συνέπεια, από ποιο σημείο και μετά και με ποιες παραμέτρους πιθανόν να ενεργοποιείται το κριτήριο του κύριου οφέλους, ώστε να δημιουργείται η υποχρέωση αναφοράς; Πώς θα τεθεί το όριο ώστε να μην δαιμονοποιηθούν οι διασυννοριακές συναλλαγές και να συνεχιστεί απρόσκοπτα η δυνατότητα ευέλικτης και συμφέρουσας επιχειρηματικής επιλογής; Ποιες ακριβώς συναλλαγές καταλαμβάνει η υποχρέωση αναφοράς; Περιλαμβάνει μόνο εμφανώς τεχνητές μεθοδεύσεις, η επιλογή των οποίων δεν έχει πραγματική εμπορική λογική; Περιλαμβάνει μόνο δικαιοδοσίες που έχουν χαρακτηριστεί ως μη συνεργάσιμοι φορολογικοί παράδεισοι ή περιλαμβάνει και λοιπές χώρες με ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα; Περιλαμβάνει μόνο σχεδιασμούς που οδηγούν σε διπλό φορολογικό πλεονέκτημα αναγνώρισης ζημιών, αποσβέσεων, έκπτωσης δαπανών ή εκτείνεται σε κάθε σχεδιασμό που δυνατόν να συμφέρει φορολογικά;

Επιπρόσθετα, πώς ακριβώς προσδιορίζεται στην πράξη το ενδιάμεσο πρόσωπο που φέρει την υποχρέωση αναφοράς; Είναι μόνο το πρόσωπο που σχεδιάζει ή/ και αυτό που γνωρίζει με πλήρη τρόπο την επιθετική φορολογική στρατηγική και έλκει οικονομικό συμφέρον (π.χ. αμοιβή) από την πρόθεση σχεδιασμού ή/ και τη γνώση; Ή στην έννοια του ενδιάμεσου προσώπου περιλαμβάνεται και η απλή γνώση; Και πώς ακριβώς αυτή ορίζεται σε μεγάλα σχήματα συμβούλων, λογιστών κ.λπ. με ιεραρχικές δομές; Και ακόμη πιο κρίσιμο φαίνεται να είναι το ζήτημα πώς ορίζεται η ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος περιορισμού της φοροδιαφυγής και της ανάγκης προστασίας του απορρήτου, ιδίως του δικηγορικού. Καθώς, καταρχήν η εσωτερική νομοθετική πρόβλεψη επέλεξε να εξαιρέσει τους δικηγόρους από την υποχρέωση αναφοράς, υπό την προϋπόθεση όμως της κάλυψης τους από το δικηγορικό απόρρητο. Το οποίο όμως απόρρητο εκτείνεται έως και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών που π.χ. αφορούν στην κατάρτιση μιας συννοριακής συναλλαγής που περιλαμβάνει και επιλογές φορολογικού πλεονεκτήματος, ή η προστασία αυτή περιορίζεται αυστηρά στην κατασταλτική δικηγορία, δηλαδή στη δικανική υπεράσπιση ήδη συντελεσθείσας παράβασης;

Τα ερωτήματα πολλά και η ανασφάλεια μεγάλη. Ανασφάλεια που εντείνεται ακόμη περισσότερο καθώς ούτε πανευρωπαϊκά υπάρχουν ερμηνευτικές πηγές για να προστρέξουμε ούτε και στο εσωτερικό της χώρας έχουν μέχρι σήμερα εκδοθεί οδηγίες από τη διοίκηση ώστε να δημιουργείται ένας στοιχειώδης ιστός ασφαλούς πλοήγησης.

Ίδωμεν, με ψυχραιμία και προσοχή!

Ασπασία Μάλλιου